

цього виду державного фінансового контролю ускладнюється впровадження і закріплення державного внутрішнього контролю в управлінні економікою та фінансами держави.

Комуніцька М. П.

Старший викладач кафедри фінансів

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АУДИТУ БЮДЖЕТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Ще зовсім недавно термін «аудит» фінансової та господарської діяльності бюджетних установ» ні на практиці, ні у законодавчих актах України не використовувався.

У законодавстві незалежної України термін «аудит» у контексті державних фінансів уперше зустрічається в Бюджетному кодексі, а саме у статтях 19 і 26. Так, частиною другою статті 19 Бюджетного кодексу встановлено, що фінансовий контроль і аудит та оцінка ефективності використання бюджетних коштів здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу, але не визначено:

- конкретних суб'єктів аудиту;
- сутності цієї форми контролю та її відмінностей від класичних ревізій та перевірок;
- регламентів і процедур аудиту;
- повноважень посадових осіб суб'єктів контролю та бюджетних установ;
- взаємодії з іншими контролюючими органами;
- обов'язковості проведення аудиту та обов'язковості подання бюджетною установою аудиторського висновку про його результати [1].

Зокрема, статтею 26 Кодексу визначено, що аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ здійснюється Рахунковою палатою – у частині контролю за використанням коштів державного бюджету і Головним контрольно-ревізійним

управлінням – відповідно до його повноважень, визначених законом [1].

Положення Бюджетного Кодексу про здійснення аудиту, відповідно до повноважень, визначених законом, означає, що Голова КРУ наділене правом на здійснення аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ, в частині його повноважень, визначених статтею 2 Закону України «Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні». Тобто, на відміну від Рахункової палати, не тільки в частині використання коштів державного бюджету, а й місцевих бюджетів, а також щодо використання бюджетними установами майна, ведення ними бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Отже, право на здійснення аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ має ДКРС.

У результаті, при підготовці рішення щодо запровадження принципово нової для України форми державного фінансового контролю перед Головою КРУ постали проблеми теоретичного, правового, організаційного і методологічного характеру, відсутність розв'язання яких не сприяє підготовці належної методики його здійснення.

Передусім ідеться про невизначеність теоретичних засад організації аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ.

У фінансовій літературі питання державного фінансового аудиту досліджували вітчизняні фінансисти: Білуха М.Г., Бариніна-Закірова М.В., Бурей І.С., Бутинець Ф.Ф., Германчук П.К., Гончарук Я.А., Піхоцький В.Ф., Пшенична А.Ж., Рубан Н.І., Романюк М.В., Стефанюк І.Б., Сухарева Л.О., Усач Б.Ф.

Вивчивши визначення, які містяться у Глосарію основних термінів, що розроблено 1989 року в рамках INTOSAI (Міжнародної організації вищих органів контролю), та Законі України «Про аудиторську діяльність», можна зробити висновок, що використаний у ст. 26 Кодексу термін «аудит фінансової та господарської діяльності» більше відповідає англійському «audit», так як, на відміну від українського «аудит», він означає не конкретну форму контролю за достовірністю публічної фінансової

звітності, а весь контроль, який передбачає встановлення рівня внутрішнього контролю, ступеня достовірності відображення в обліку й звітності здійснених фінансово-господарських операцій та якості (законності чи незаконності) використання коштів і майна суб'єкта господарювання [5].

Водночас сьогодні не визначено статусу такої форми фінансового контролю. З одного боку, існує думка, що фінансово-господарський аудит є формою поточного фінансового контролю, бо він згідно з п. 2 «Порядку проведення органами ДКРС аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ», затвердженого КМУ від 31.12.2004 № 1777, спрямований на запобігання фінансовим порушенням, тобто покликаний забезпечити попередження фінансових порушень, передусім шляхом здійснення оперативного контролю ризикових господарських операцій.

Якщо керуватися цією концепцією, то в методиці здійснення аудиту слід передбачити механізми, за допомогою яких будуть попереджуватися фінансові порушення.

Інша думка полягає в тому, що фінансово-господарський аудит є виключно формою наступного фінансовою контролю, який забезпечує не стільки попередження, як повне усунення або мінімізацію наслідків допущених фінансових порушень.

Якщо ж зупинимося на другій концепції аудиту (лише як форми наступного контролю), то треба відмовитися від твердження, що він є нефіскальним: адже кожний факт допущеного порушення обов'язково має розглядатися на предмет притягнення винних осіб до відповідальності у визначений законодавством термін від часу виявлення порушення (крайній термін – 6 місяців). В такому разі, можна послабити фіскальність контролю тільки в тій частині, що до бюджетної установи за фактом бюджетного правопорушення до грудня поточного бюджетного року не будуть застосовані фінансові санкції, передбачені Бюджетним кодексом.

Якщо ж у цей термін порушення не будуть усунуті, а їхні наслідки не мінімізовані – матимемо не лише юридичне, а й моральне право застосовувати до установи фінансові санкції.

Розв'язання цієї проблеми бачимо в тому, щоб об'єднати зазначені вище концепції, бо сьогодні досвід інших країн свідчить,

що у чистому, «рафінованому» вигляді поточного і наступного контролю не існує. Обидва вони різняться істотно не між собою, а лише з попереднім контролем.

Поряд із зазначеним слід знайти відповідь і на питання: «Яке місце відводиться аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ у системі аудиту державних фінансів?».

Якщо сліпо йти за буквою Кодексу, то згідно з ним фінансово-господарський аудит є інструментом зміцнення фінансової дисципліни лише на рівні бюджетної установи.

Проте світовий досвід свідчить, що бюджетна сфера функціонує ефективно, коли контролюється на предмет дотримання стандартів фінансового управління по всій вертикалі – від бюджетної установи до головного розпорядника бюджетних коштів.

Друга проблема – правове й нормативне забезпечення аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних уставов.

Третя проблема – організація проведення фінансово-господарського аудиту органами ДКРС і, зокрема, чи у перспективі здійснюватися щорічно:

- в усіх бюджетних установах;
- лише у тих бюджетних установах, де ревізіями та перевітками, проведеними у попередні роки, не вдалося істотно зменшити бюджетні порушення;
- чи тільки у тих бюджетних установах, де у попередні роки не було встановлено істотних порушень фінансової дисципліни, а відтак відпадає потреба здійснювати планово контроль у формі ревізії чи перевірки, які з-поміж іншого ставлять за мету покарання винних, тобто мають каральний характер.

Узгоджені між усіма зацікавленими сторонами процесу аудиту відповіді на ці запитання мають бути закріплені у нормативно-правових актах та методиці здійснення фінансово-господарського аудиту.

З огляду на проблеми, які виникають в процесі державного аудиту Головне контрольно-ревізійне управління України має визначити для себе три основних напрями удосконалення фінансового контролю:

- підвищення якості контрольно-ревізійної роботи у межах чинного законодавства;
- внесення за результатами проведених ревізій і перевірок пропозицій щодо удосконалення фінансового законодавства з метою недопущення незаконних нецільових бюджетних витрат;
- удосконалення нормативно-правових актів, що регламентують діяльність органів ДКРС, з метою підвищення їх ефективності роботи [6].

Література:

1. Бюджетний кодекс України. Постанова Верховної Ради України від 21.06.2001 № 2542-111.
2. Закон України «Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26.01.1993 р. №2939 (зі змінами і доповненнями).
3. Порядок проведення органами Державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ / затв. постановою КМУ 31.12.2004 року № 1777.
4. Бариніна-Закірова М.В. Запровадження державного аудиту в практику роботи органів ДКРС // Фінансовий контроль. – 2005. – № 6. – С. 9.
5. Стефанюк І.Б. Застосування термінології стандартів аудиту INTOSAI у вітчизняній системі державного фінансового контролю // Фінанси України. – 2006. – № 8. – С. 16.
6. Стефанюк І.Б. Запровадження аудиту фінансово-господарської діяльності бюджетних установ // Фінанси України. – 2005. – № 6. – С. 138.

Лободіна З. М.

К. е. н., доцент кафедри фінансів

ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Здоров'я населення є пріоритетним у системі людських цінностей, значною мірою впливає на соціально-економічний розвиток країни. Зважаючи на це охорона здоров'я є ключовим елементом національної безпеки та однією із важливих соціальних функцій держави, яка реалізується через державну соціальну політику. Проте, не зважаючи на усі декларації щодо необхідності покращення здоров'я населення та прийнятих для розв'язання зазначеної проблеми численних нормативно-правових актів, ситуація щодо надання медичної допомоги українцям суттєво не покращи-